

Υπόθεση C-699/21

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

22 Νοεμβρίου 2021

Αιτούν δικαστήριο:

Corte costituzionale (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

18 Νοεμβρίου 2021

Αιτών:

E.D.L.

Παρεμβαίνων:

Presidente del Consiglio dei Ministri

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά ζητήματα συνταγματικότητας των άρθρων 18 και 18-*bis* του νόμου 69/2005, τα οποία έθεσε το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου, Ιταλία) στην ποινική διαδικασία κατά του E.D.L., στο μέτρο που τα άρθρα αυτά δεν προβλέπουν ως λόγο άρνησης της παράδοσης, στο πλαίσιο των διαδικασιών ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (στο εξής: ΕΕΣ), λόγους χρόνιων και απροσδιόριστης διάρκειας παθήσεων που συνεπάγονται τον κίνδυνο εξαιρετικά σοβαρών επιπτώσεων για το πρόσωπο του οποίου ζητείται η παράδοση.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Η προδικαστική παραπομπή, κατ' άρθρο 267 ΣΛΕΕ, αφορά την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, της απόφασης-πλαϊσίου 2002/584/ΔΕΥ για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, ερμηνευόμενου με γνώμονα τα άρθρα 3, 4 και 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

Προδικαστικό ερώτημα

Έχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, της απόφασης-πλαίσιου 2002/584/ΔΕΥ για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 3, 4 και 35 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι η δικαστική αρχή εκτέλεσης, όταν κρίνει ότι η παράδοση προσώπου που πάσχει από σοβαρές παθήσεις χρόνιου και, ενδεχομένως, μη αναστρέψιμου χαρακτήρα μπορεί να το εκθέσει στον κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη της υγείας του, οφείλει να ζητήσει από τη δικαστική αρχή έκδοσης τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατό να αποκλειστεί η ύπαρξη του κινδύνου αυτού και υποχρεούται να αρνηθεί την παράδοση εάν δεν λάβει σχετικές διαβεβαιώσεις εντός εύλογης προθεσμίας;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως άρθρο 1, παράγραφος 3, άρθρο 3, άρθρο 4, άρθρο 4α, άρθρο 15 και άρθρο 23, παράγραφος 4

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως άρθρο 3, άρθρο 4, άρθρο 35, άρθρο 47, άρθρο 51, παράγραφος 1, και άρθρο 52, παράγραφος 4

ΣΕΕ: άρθρα 6 και 19

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Costituzione (Σύνταγμα): άρθρα 2, 3, 32 και 111

Codice di procedura penale (κώδικας ποινικής δικονομίας): άρθρο 705, παράγραφος 2, στοιχείο c-bis, και άρθρο 275, παράγραφος 4-bis

Decreto del Presidente della Repubblica (d.P.R.) (Προεδρικό Διάταγμα) 309 της 9ης Οκτωβρίου 1990, με τίτλο *Κωδικοποιημένο κείμενο των νόμων σχετικά με τις ναρκωτικές ουσίες και τις ψυχοτρόπους ουσίες, την πρόληψη και τη θεραπεία της τοξικομανίας και την επανένταξη*

Νόμος 69 της 22ας Απριλίου 2005, με τίτλο *Διατάξεις με σκοπό την ευθυγράμμιση του εσωτερικού δικαίου προς την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών, και ιδίως:*

- άρθρο 2, άρθρο 18 και άρθρο 18-bis,
- άρθρο 1, παράγραφος 1, όπως ίσχυε πριν από την έκδοση του νομοθετικού διατάγματος 10/2021: «Ο παρών νόμος θέτει σε εφαρμογή, στην εσωτερική

έννομη τάξη, τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιου 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής καλούμενης “απόφαση-πλαίσιο”, στο μέτρο που οι διατάξεις αυτές δεν είναι ασυμβίβαστες με τις υπέρτατες αρχές της συνταγματικής τάξης όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα, καθώς και τα δικαιώματα στην ελευθερία και τη δίκαιη δίκη»,

- άρθρο 23, παράγραφος 3: «Όταν συντρέχουν ανθρωπιστικοί λόγοι ή σοβαροί λόγοι να πιστεύεται ότι η παράδοση θα έθετε σε κίνδυνο τη ζωή ή την υγεία του προσώπου, ο πρόεδρος του εφετείου ή ο διορισθείς από αυτόν δικαστής μπορεί, με αιτιολογημένη απόφαση, να αναστείλει την εκτέλεση της απόφασης παράδοσης, ενημερώνοντας αμελλητί τον Υπουργό Δικαιοσύνης».

Decreto legislativo (νομοθετικό διάταγμα) 10 της 2ας Φεβρουαρίου 2021 με τίτλο *Διατάξεις για την πλήρη προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιου 2002/584/ΔΕΥ για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών, δυνάμει των εξουσιών που παρέχονται από το άρθρο 6 του νόμου 117 της 4ης Οκτωβρίου 2019.*

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Στις 9 Σεπτεμβρίου 2019, το δημοτικό δικαστήριο του Zadar (Κροατία) εξέδωσε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης στο πλαίσιο ποινικής δίωξης κατά του E.D.L., κατηγορούμενου για την κατοχή ναρκωτικών ουσιών με σκοπό τη διακίνηση και πώληση, αδίκημα που διαπράχθηκε στο έδαφος της Κροατίας το 2014.
- 2 Ενώπιον του Corte d'appello di Milano (εφετείου Μιλάνου), αρμόδιου δικαστηρίου για τη διαδικασία παράδοσης, οι συνήγοροι υπεράσπισης του εκζητούμενου προσώπου προσκόμισαν ιατρικά έγγραφα που βεβαίωναν σημαντικές ψυχιατρικές διαταραχές, συνδεδεμένες επίσης με την προγενέστερη χρήση ναρκωτικών ουσιών. Κατόπιν αυτού, το Corte d'appello (εφετείο) υπέβαλε τον E.D.L. σε ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη από την οποία προέκυψε η ύπαρξη ψυχωσικής διαταραχής που καθιστούσε αναγκαία τη θεραπευτική αγωγή. Η πραγματογνωμοσύνη έδειξε επίσης ότι υπήρχε υψηλός κίνδυνος αυτοκτονίας, που θα μπορούσε να επέλθει σε περίπτωση φυλάκισης, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ενδιαφερόμενος δεν είναι σε θέση να εκτίσει ποινή στη φυλακή.
- 3 Βάσει της πραγματογνωμοσύνης αυτής, το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου) έκρινε ότι η μεταφορά του ενδιαφερομένου στην Κροατία, σε εκτέλεση του ΕΕΣ, θα διέκοπτε τις δυνατότητες θεραπείας, πράγμα που θα συνεπαγόταν επιδείνωση της γενικής κατάστασης της υγείας του ενδιαφερομένου και πραγματικό κίνδυνο για την υγεία του.

- 4 Εντούτοις, επισήμανε ότι η υποχρέωση εκτέλεσης ΕΕΣ περιορίζεται αποκλειστικά από τους λόγους άρνησης που προβλέπονται εξαντλητικά στα άρθρα 18 και 18-bis του νόμου 69/2005, ενώ δεν υπάρχει γενικός λόγος άρνησης που να στηρίζεται στην ανάγκη αποφυγής προσβολών των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου προσώπου, όπως είναι το δικαίωμα στην υγεία. Ως εκ τούτου, το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου) ανέστειλε τη διαδικασία και κίνησε διαδικασία ελέγχου συνταγματικότητας ενώπιον του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ιταλία).

Κυριότερες επισημάνσεις του δικαστηρίου της ουσίας στην κύρια δίκη

- 5 Κατά το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου), η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση προσβάλλει το δικαίωμα στην υγεία, το οποίο προστατεύεται από τα άρθρα 2 και 32 του Συντάγματος. Η ρύθμιση αυτή παραβιάζει, επίσης, την αρχή της ισότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 3 του Συντάγματος, στο μέτρο που τα πρόσωπα σε βάρος των οποίων εκδίδεται ΕΕΣ τυγχάνουν λιγότερο ευνοϊκής μεταχείρισης από τα πρόσωπα των οποίων ζητείται η έκδοση, για τα οποία το άρθρο 705, παράγραφος 2, στοιχείο c-bis του codice di procedura penale (κώδικα ποινικής δικονομίας) προβλέπει ρητώς ότι η έκδοση απορρίπτεται εάν συντρέχουν λόγοι υγείας ή ηλικίας που συνεπάγονται τον κίνδυνο εξαιρετικά σοβαρών συνεπειών για το εκζητούμενο πρόσωπο.
- 6 Τέλος, η μη πρόβλεψη λόγου άρνησης συνδεδεμένου με την κατάσταση της υγείας του ενδιαφερομένου είναι αντίθετη προς την αρχή της εύλογης διάρκειας της δίκης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 111 του Συντάγματος, δεδομένου ότι, σε τέτοιες περιπτώσεις, η ισχύουσα νομοθεσία οδηγεί, λόγω της αναστολής της εκτέλεσης μετά την απόφαση που διατάσσει την παράδοση, σε διαδικαστική παράλυση που διαρκεί επ' αόριστον.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 7 Στη δίκη ενώπιον του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου), παρενέβη ο Presidente del Consiglio dei Ministri (Πρόεδρος του Υπουργικού Συμβουλίου, Ιταλία· στο εξής: παρεμβαίνων), ζητώντας να κηρυχθούν απαράδεκτα ή, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμα τα ζητήματα συνταγματικότητας.
- 8 Ο παρεμβαίνων τονίζει, κατ' αρχάς, ότι η δυνατότητα αναστολής της παράδοσης που διασφαλίζει το άρθρο 23, παράγραφος 3, του νόμου 69/2005 αποτρέπει ριζικά κάθε προσβολή του δικαιώματος στην υγεία του εκζητούμενου προσώπου. Στη συνέχεια, παρατηρεί ότι, από τα αποτελέσματα της πραγματογνωμοσύνης που διέταξε το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου), δεν προκύπτουν ούτε ο μη αναστρέψιμος χαρακτήρας των ψυχιατρικών παθήσεων από τις οποίες πάσχει ο ενδιαφερόμενος ούτε συγκεκριμένα στοιχεία ικανά να επιβεβαιώσουν τον κίνδυνο αυτοκτονίας.

- 9 Εν πάση περιπτώσει, κατά τον παρεμβαίνοντα, το Corte d'appello (εφετείο) μπορεί να ακολουθήσει, στη συγκεκριμένη περίπτωση, τη διαδικασία που υποδεικνύει το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη νομολογία του. Επιπλέον, το Corte d'appello (εφετείο) θα έπρεπε να έχει ενημερωθεί για τις μορφές επιτήρησης και θεραπευτικής και ψυχολογικής συνδρομής που μπορούν να ενεργοποιηθούν, σε περίπτωση παράδοσης, από το κράτος έκδοσης του εντάλματος σύλληψης.
- 10 Κατά τον παρεμβαίνοντα, η ενεργοποίηση της διαδικασίας που εισήγαγε το Δικαστήριο από της εκδόσεως της αποφάσεως Aranyosi και Căldăraru (C-404/15 και C-659/15 PPU) καθιστά επίσης άνευ ερείσματος τις αιτιάσεις σχετικά με την εύλογη διάρκεια της διαδικασίας παράδοσης και την προβαλλόμενη παραβίαση της αρχής της ισότητας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 11 Το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο), αιτούν δικαστήριο, υπογραμμίζει, κατ' αρχάς, ότι τόσο το άρθρο 18 όσο και το άρθρο 18-bis του νόμου 69/2005 δεν προβλέπουν ότι η παράδοση ενός προσώπου πρέπει ή μπορεί να μην επιτραπεί αν τούτο θα το εξέθετε σε εξαιρετικά σοβαρό κίνδυνο για την υγεία του. Κατά το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο), αυτό ισχύει τόσο για τα εν λόγω άρθρα όπως ήταν διατυπωμένα πριν από την τροποποίηση που εισήγαγε το νομοθετικό διάταγμα 10/2021 όσο και για τα ίδια άρθρα όπως ισχύουν σήμερα.
- 12 Επισημαίνει ότι τα ζητήματα συνταγματικότητας δεν αφορούν μόνον τη συμβατότητα των επίμαχων διατάξεων με το ιταλικό Σύνταγμα, αλλά συνεπάγονται την προηγούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ειδικότερα των άρθρων 3, 4 και 4α της απόφασης-πλαϊσίου 2002/584/ΔΕΥ), των οποίων ειδική εφαρμογή αποτελεί ο εθνικός νόμος.
- 13 Κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει κατ' αρχάς να εξεταστεί αν ο κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας του ενδιαφερομένου συνεπεία της παράδοσής του στη δικαστική αρχή του κράτους έκδοσης μπορεί να αντιμετωπιστεί επαρκώς με την αναστολή της παράδοσης δυνάμει του άρθρου 23, παράγραφος 3, του νόμου 69/2005, το οποίο μεταφέρει στην ιταλική έννομη τάξη το άρθρο 23, παράγραφος 4, της απόφασης-πλαϊσίου 2002/584/ΔΕΥ. Στη ρύθμιση της απόφασης-πλαϊσίου, με γνώμονα την οποία πρέπει να ερμηνευθεί η διάταξη του ιταλικού δικαίου, η «κατ' εξαίρεση» αναστολή της παράδοσης φαίνεται να προβλέπεται για καταστάσεις αμιγώς προσωρινού χαρακτήρα, οι οποίες καθιστούν την άμεση παράδοση του ενδιαφερομένου αντίθετη προς την έννοια του ανθρωπισμού.
- 14 Αντιθέτως, η αναστολή της παράδοσης δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο μέσο στην περίπτωση σοβαρών χρόνιων παθήσεων αόριστης διάρκειας, όπως αυτές από τις οποίες πάσχει ο ενδιαφερόμενος. Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αναβολή εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, ακόμη και αν έχει ήδη εγκριθεί από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, ενέχει τον κίνδυνο να διαρκέσει για αόριστο

χρονικό διάστημα. Τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα να καθίσταται ανενεργό το ίδιο το μέτρο της παράδοσης, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να εμποδιστεί το κράτος έκδοσης, ανάλογα με την περίπτωση, να ασκήσει ποινική δίωξη ή να εκτελέσει την ποινή κατά του ενδιαφερομένου. Τέλος, εάν οι αναστολές για λόγους υγείας χρόνιου χαρακτήρα παρατείνονταν, τούτο θα διατηρούσε τον ενδιαφερόμενο σε κατάσταση διαρκούς αβεβαιότητας ως προς την εξέλιξη της περίπτωσης του, αντιθέτως προς την ανάγκη διασφάλισης της εύλογης διάρκειας κάθε διαδικασίας δυνάμενης να επηρεάσει την ατομική του ελευθερία.

- 15 Ακολούθως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι γενικές ρήτρες των άρθρων 1 και 2 του νόμου 69/2005, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης, πριν από τις τροποποιήσεις που επήλθαν με το νομοθετικό διάταγμα 10/2021, επιτρέπουν στις ιταλικές δικαστικές αρχές να μη διατάξουν την παράδοση και σε άλλες περιπτώσεις πέραν των αναφερομένων στα άρθρα 18 και 18-*bis* του νόμου, όταν η παράδοση μπορεί εν πάση περιπτώσει να εκθέσει τον ενδιαφερόμενο στον κίνδυνο προσβολής θεμελιώδους δικαιώματός του που αναγνωρίζεται από το ιταλικό Σύνταγμα ή από το δίκαιο της Ένωσης. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να γίνει δεκτή.
- 16 Εξάλλου, ούτε το προϊσχύσαν κείμενο των άρθρων 1 και 2 του νόμου 69/2005 ούτε το ισχύον σήμερα κείμενο του άρθρου 2 του ίδιου νόμου διευκρινίζουν ρητώς αν η μόνη αρμόδια για τη διαδικασία παράδοσης δικαστική αρχή πρέπει να εξακριβώνει, σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, αν η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης εκδοθέντος από δικαστική αρχή άλλου κράτους μέλους μπορεί να συνεπάγεται την προσβολή ενός από τα δικαιώματα ή τις (εθνικές και ευρωπαϊκές) αρχές τις οποίες ο νόμος 69/2005 δηλώνει ότι υποχρεούται να σέβεται.
- 17 Η γενική αρχή σύμφωνα με την οποία η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ και, κατά συνέπεια, οι διατάξεις εφαρμογής σε επίπεδο κάθε κράτους μέλους πρέπει να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ διατυπώνεται ρητώς τόσο στην αιτιολογική σκέψη 12 όσο και στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της απόφασης-πλαισίου. Επιπλέον, η αρχή αυτή διαπνέει ολόκληρη την έννομη τάξη της Ένωσης (άρθρο 51, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ).
- 18 Εντούτοις, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, απαγορεύεται στα κράτη μέλη να εξαρτούν την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης, στους τομείς που αποτελούν αντικείμενο πλήρους εναρμόνισης, από την τήρηση αμιγώς εθνικών κανόνων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όταν η εφαρμογή αυτή θέτει υπό διακύβευση την υπεροχή, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 29· απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, σκέψη 60). Τα θεμελιώδη δικαιώματα τα οποία οφείλει να σέβεται η απόφαση-πλαίσιο είναι, αντιθέτως, εκείνα που αναγνωρίζονται από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, κατά συνέπεια, από όλα τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης: θεμελιώδη δικαιώματα όπως απορρέουν

από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών (άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ και άρθρο 52, παράγραφος 4, του Χάρτη).

- 19 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι εναπόκειται πρωτίστως στην Ένωση να καθορίσει, στο δίκαιό της, τα πρότυπα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τον σεβασμό των οποίων εξαρτώνται η νομιμότητα της κανονιστικής ρύθμισης περί του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και η συγκεκριμένη εκτέλεσή της σε εθνικό επίπεδο, καθόσον αφορά τομέα που αποτελεί αντικείμενο πλήρους εναρμόνισης. Σκοπός της πρόβλεψης, στα άρθρα 3, 4 και 4α της απόφασης-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ, των πιθανών λόγων άρνησης της παράδοσης είναι να διασφαλιστεί ότι η εφαρμογή στην πράξη των κανόνων περί του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα του προσώπου.
- 20 Συγχρόνως, το σύστημα αυτό σκοπεί στη διασφάλιση της ομοιομορφίας και αποτελεσματικής εφαρμογής της κανονιστικής ρύθμισης για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, η οποία εδράζεται στην προϋπόθεση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών ως προς τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων από κάθε κράτος μέλος. Οι εν λόγω απαιτήσεις ομοιομορφίας και αποτελεσματικότητας συνεπάγονται ότι, κατά γενικό κανόνα, οι δικαστικές αρχές του κράτους εκτέλεσης απαγορεύεται να αρνηθούν την παράδοση πέραν των περιπτώσεων υποχρεωτικής ή προαιρετικής μη εκτέλεσης που απαριθμούνται στην απόφαση-πλαίσιο, βάσει αμιγώς εθνικών, και μη συμφωνούμενων από κοινού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προτύπων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου (απόφαση της 5ης Απριλίου 2016 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις Aranyosi και Căldăraru, C-404/15 και 659/15 PPU, EU:C:2016:198, σκέψη 80).
- 21 Κατά συνέπεια, θα ήταν προδήλως αντίθετη προς την αρχή αυτή μια ερμηνεία του εθνικού δικαίου που αναγνωρίζει στη δικαστική αρχή εκτέλεσης την εξουσία να αρνηθεί την παράδοση του ενδιαφερομένου πέραν των εξαντλητικώς απαριθμούμενων περιπτώσεων που προβλέπει ο νόμος σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης-πλαίσιο, βάσει διατάξεων γενικού χαρακτήρα όπως αυτές των άρθρων 1 και 2 του νόμου 69/2005.
- 22 Τούτο δε ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία, κατά την άποψη του αρμοδίου δικαστηρίου, η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης θα οδηγούσε συγκεκριμένα σε αποτέλεσμα αντίθετο προς τις υπέρτατες αρχές της συνταγματικής τάξης ή προς τα απαραβίαστα δικαιώματα του ατόμου, δεδομένου ότι μόνο το Συνταγματικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξακριβώνει τη συμβατότητα του δικαίου της Ένωσης ή του εθνικού δικαίου που θέτει σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης με τις εν λόγω υπέρτατες αρχές και τα εν λόγω απαραβίαστα δικαιώματα.
- 23 Εξάλλου, το ίδιο το δίκαιο της Ένωσης δεν θα μπορούσε να ανεχθεί το ενδεχόμενο η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης να συνεπάγεται

προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου, όπως αυτά αναγνωρίζονται από τον Χάρτη και από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ.

- 24 Προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η εφαρμογή της απόφασης-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης να οδηγήσει, σε συγκεκριμένη περίπτωση, σε προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου, σε περιπτώσεις στις οποίες η απόφαση-πλαίσιο δεν προβλέπει ρητώς λόγους άρνησης της παράδοσης, η νομολογία του Δικαστηρίου έχει πρόσφατα καταλήξει επανειλημμένως στον καθορισμό, μέσω ερμηνείας, διαδικασιών που καθιστούν δυνατό τον συμβιβασμό των απαιτήσεων αμοιβαίας αναγνώρισης και εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου.
- 25 Τούτο συνέβη, ειδικότερα, όσον αφορά τον κίνδυνο η εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης να εκθέσει τον ενδιαφερόμενο σε απάνθρωπες και εξευτελιστικές συνθήκες κράτησης στο κράτος έκδοσης λόγω συστημικών και γενικευμένων πλημμελειών ή πλημμελειών που επηρεάζουν ορισμένες ομάδες προσώπων ή ορισμένα κέντρα κράτησης (προπαρατεθείσα απόφαση *Aganyosi*: αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2018, ML, C-220/18 PPU, EU:C:2018:589· της 15ης Οκτωβρίου 2019, *Dorobantu*, C-128/18, EU:C:2019:857), καθώς και στον κίνδυνο να υποβληθεί σε δίκη στην οποία δεν γίνονται σεβαστές οι εγγυήσεις του άρθρου 47 του Χάρτη, λόγω συστημικών και γενικευμένων πλημμελειών όσον αφορά την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας στο κράτος έκδοσης (αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586· της 17ης Δεκεμβρίου 2020, στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις L και P, C-354/20 PPU και C 412/20 PPU, EU:C:2020:1033).
- 26 Οι διαδικασίες αυτές, οι οποίες στηρίζονται στις διαβουλεύσεις μεταξύ των δικαστικών αρχών του κράτους εκτέλεσης και εκείνων του κράτους έκδοσης δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, της απόφασης-πλαίσιο, έχουν ως σκοπό να παράσχουν στις δικαστικές αρχές εκτέλεσης τη δυνατότητα να βεβαιωθούν, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ότι η παράδοση του ενδιαφερομένου δεν τον εκθέτει σε πιθανές προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων του. Μόνο σε περίπτωση που, μετά το πέρας των διαβουλεύσεων, δεν είναι δυνατή μια τέτοια διαβεβαίωση, η δικαστική αρχή εκτέλεσης μπορεί να μην δώσει συνέχεια στο ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, αρνούμενη επομένως την παράδοση πέραν των περιπτώσεων που ρητώς επιτρέπει η απόφαση-πλαίσιο.
- 27 Οι προαναφερθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου εισήγαγαν στο δίκαιο της Ένωσης μηχανισμούς που καθιστούν δυνατή τη διασφάλιση της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων τα οποία αφορά ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, στο πλαίσιο ενός συστήματος κοινών κανόνων που δεσμεύουν όλα τα κράτη μέλη.
- 28 Εντούτοις, τίθεται το ερώτημα αν οι αρχές που διατύπωσε το Δικαστήριο με τις αποφάσεις αυτές πρέπει να επεκταθούν, κατ' αναλογία, και στην περίπτωση κατά την οποία η κατάσταση της υγείας του συγκεκριμένου εκζητούμενου προσώπου

ενδέχεται να επιδεινωθεί σημαντικά σε περίπτωση παράδοσης, ιδίως υπό το πρίσμα της υποχρέωσης απευθείας διαβουλεύσεων μεταξύ των δικαστικών αρχών του κράτους έκδοσης και εκείνων του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, καθώς και της δυνατότητας των τελευταίων αυτών αρχών να θέσουν τέρμα στη διαδικασία παράδοσης, εφόσον δεν μπορεί να αποκλειστεί, εντός ευλόγου χρόνου, η ύπαρξη κινδύνου προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ενδιαφερομένου.

- 29 Οι απαιτήσεις της ομοιομορφίας και της αποτελεσματικότητας κατά την εφαρμογή του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στον νομικό χώρο της Ένωσης επιβάλλουν να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό από το Δικαστήριο, ως κατ'εξοχήν αρμόδιο για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης (άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ).
- 30 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στα επιχειρήματα υπέρ της επέκτασης, στην υπό κρίση υπόθεση, των αρχών που διατύπωσε το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις. Ειδικότερα, στην ιταλική έννομη τάξη, το άρθρο 32, παράγραφος 1, του Συντάγματος προστατεύει την υγεία ως «θεμελιώδες δικαίωμα του ατόμου». Το δικαίωμα αυτό συνεπάγεται, για τις δημόσιες αρχές, όχι μόνον την υποχρέωση να απέχουν από επιζήμιες συμπεριφορές, αλλά και τη θετική υποχρέωση να διασφαλίζουν την αναγκαία για την προστασία της υγείας ιατρική περίθαλψη. Το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται επίσης πλήρως στα άτομα που κρατούνται, είτε έχουν καταδικαστεί τελεσιδικώς είτε τελούν υπό προσωρινή κράτηση. Ακριβώς για να προστατευθεί το δικαίωμα αυτό, το ιταλικό ποινικό δικονομικό δίκαιο αποκλείει, κατ'αρχήν, τη δυνατότητα να διαταχθεί ή να συνεχιστεί η προσωρινή κράτηση προσώπου που πάσχει από «ιδιαίτερος σοβαρή ασθένεια, λόγω της οποίας η κατάσταση της υγείας του δεν συμβιβάζεται με την κατάσταση κράτησης και, εν πάση περιπτώσει, δεν καθιστά δυνατό να παρασχεθεί κατάλληλη περίθαλψη σε περίπτωση φυλάκισης» [άρθρο 275, παράγραφος 4-bis, του *codice di procedura penale* (κώδικα ποινικής δικονομίας)]. Επιπλέον, οι κανόνες σχετικά με τους κατηγορούμενους που είναι τοξικομανείς ή εξαρτημένοι από το αλκοόλ οι οποίοι συμμετέχουν σε θεραπευτικά προγράμματα προβλέπουν, κατ'αρχήν, την αντικατάσταση της προσωρινής κράτησης με λιγότερο επαχθές μέτρο για όσους παρακολουθούν ή προτίθενται να παρακολουθήσουν πρόγραμμα αποκατάστασης από την εξάρτηση.
- 31 Εξάλλου, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η υγεία συνιστά θεμελιώδες δικαίωμα του ατόμου και από την άποψη του δικαίου της Ένωσης (άρθρα 3 και 35 του Χάρτη). Το δικαίωμα αυτό πρέπει να αναγνωρίζεται πλήρως και σε όποιον κατηγορείται ότι διέπραξε αξιόποινη πράξη.
- 32 Επιπλέον, αν η παράδοση του ενδιαφερομένου στο κράτος έκδοσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ενδέχεται να εκθέσει τον ενδιαφερόμενο σε σοβαρό κίνδυνο σημαντικών επιπτώσεων για την υγεία του, στοιχειοθετείται επίσης παράβαση του άρθρου 4 του Χάρτη, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα του ατόμου –το οποίο δεν μπορεί να αντισταθμιστεί με κανένα άλλο συμφέρον, λόγω της απόλυτης φύσης του (απόφαση *Aranycsi*, σκέψη 85)– να μην υποστεί

απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση, σύμφωνα επίσης με το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ (αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 16ης Απριλίου 2013, *Aswat* κατά Ηνωμένου Βασιλείου, CE:ECHR:2013:0416JUD001729912· της 1ης Οκτωβρίου 2019, *Savran* κατά Δανίας· της 13ης Δεκεμβρίου 2016, *Paposhvili* κατά Βελγίου). Η ίδια αρχή επιβεβαιώθηκε, εξάλλου, από το ίδιο το Δικαστήριο σε απόφαση σχετικά με το ευρωπαϊκό πλαίσιο για το άσυλο (απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *C. K.* κ.λπ. κατά *Republika Slovenija*, C-578/16 PPU, EU:C:2017:127, σκέψεις 37 και 68).

- 33 Από την άλλη πλευρά, η ανάγκη προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εκζητούμενου προσώπου πρέπει να συμβιβάζεται με το συμφέρον να διώκονται οι ύποπτοι για την τέλεση αξιόποινης πράξης, να στοιχειοθετείται η ευθύνη τους και, εφόσον κρίνονται ένοχοι, να εξασφαλίζεται η εκτέλεση της ποινής εις βάρος τους. Το συμφέρον αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ανήκει αποκλειστικά στο κράτος έκδοσης του ΕΕΣ, δεδομένου ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ προϋποθέτει κοινή δέσμευση των κρατών μελών για «την καταπολέμηση της ατιμωρησίας καταζητούμενου ο οποίος ευρίσκεται εντός επικράτειας διαφορετικής από εκείνην στην οποία φέρεται να τέλεσε αξιόποινη πράξη» (συνεκδικασθείσες υποθέσεις *L* και *P*, C-354/20 PPU και C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033, σκέψη 62). Η προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος στην υγεία, καίτοι αναγκαία, δεν μπορεί να καταλήγει σε λύσεις που συνεπάγονται τη συστηματική ατιμωρησία σοβαρών αξιόποινων πράξεων.
- 34 Εντούτοις, το κράτος έκδοσης δεν θα μπορούσε να έχει μόνον την επιλογή να κινηθεί *ερήμην* έναντι του ενδιαφερομένου. Πράγματι, αφενός, δεν επιτρέπουν όλα τα κράτη μέλη τη διεξαγωγή δίκης *ερήμην*, αφετέρου, μια τέτοια λύση θα έβλαπτε τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, ο οποίος θα στερείτο της δυνατότητας να αμυνθεί αποτελεσματικά σε δίκη που ενδέχεται να καταλήξει στην έκδοση εκτελεστής εις βάρος του καταδικαστικής απόφασης.
- 35 Κατά το αιτούν δικαστήριο, κατ' αναλογία προς όσα έκρινε το Δικαστήριο με τις προπαρατεθείσες αποφάσεις, οι απευθείας διαβουλεύσεις μεταξύ των δικαστικών αρχών του κράτους έκδοσης και του κράτους εκτέλεσης θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον εντοπισμό λύσεων που να καθιστούν δυνατή, σε συγκεκριμένη περίπτωση, την παραπομπή του ενδιαφερομένου σε δίκη εντός του κράτους έκδοσης, με πλήρη προστασία των δικαιωμάτων άμυνας, και παράλληλα να αποφεύγουν να τον εκθέσουν σε κίνδυνο σοβαρής βλάβης της υγείας, παραδείγματος χάριν με την τοποθέτησή του σε κατάλληλη δομή στο κράτος έκδοσης κατά τη διάρκεια της δίκης. Μόνο όταν, μετά το πέρας των διαβουλεύσεων αυτών, δεν βρεθεί κατάλληλη λύση εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, θα πρέπει να επιτρέπεται στη δικαστική αρχή εκτέλεσης να αρνηθεί την παράδοση.

Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να εκδικαστεί η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως κατά την ταχεία διαδικασία του άρθρου 105 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η υπό κρίση υπόθεση,

μολονότι ανάγεται σε διαδικασία που αφορά πρόσωπο εις βάρος του οποίου δεν έχει επιβληθεί επί του παρόντος κανένα προσωρινό μέτρο, εγείρει ερμηνευτικά ζητήματα σχετικά με βασικές πτυχές της λειτουργίας του ΕΕΣ και η ζητούμενη ερμηνεία μπορεί να έχει γενικές συνέπειες τόσο για τις αρχές που καλούνται να συνεργαστούν στο πλαίσιο του ΕΕΣ όσο και για τα δικαιώματα των καταζητούμενων προσώπων.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ